

Pedagogické profese a jejich podstata

Reflexe a sebereflexe pedagoga; profesní portfolio

Proměny vzdělávání v informační společnosti

- Díky rozvoji ICT již učení není limitováno tradičním prostředím školy.
- ICT proměňují obsah a podobu výuky ve školách.

Proměny rodiny (sociologie výchovy)

Migrace, globalizace (kulturní aspekty) – hyperkorektnost

Gender

Milleniálové – generace Z

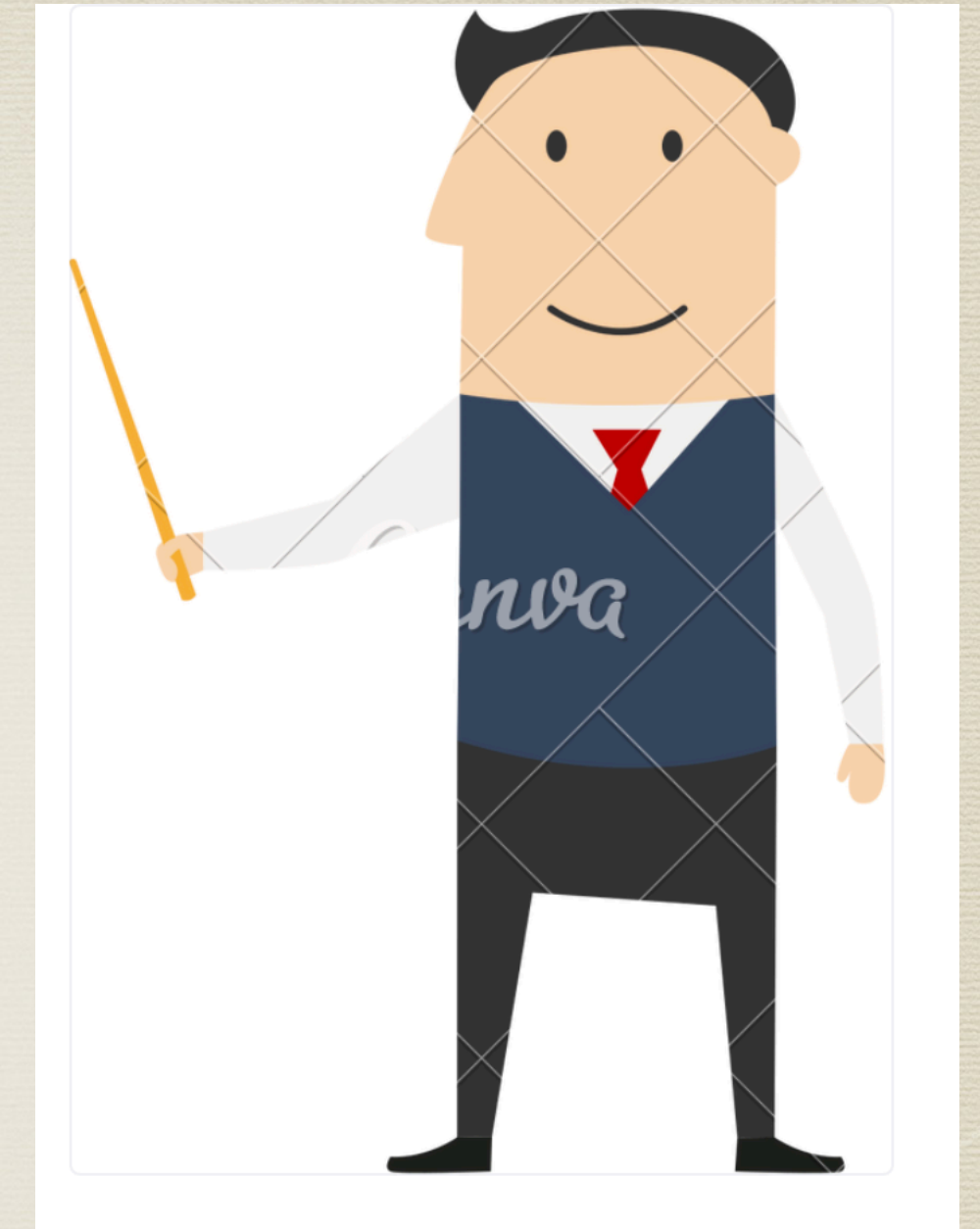
[K. P. Liessmann \(2015\)](#): Kritika power-pointového karaoke

[Strategie 2030+](#)

Pedagogickým pracovníkem (novela 379/2015 Sb.) je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálněpedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činností přímým působením na vzdělávaného:

- učitel
- vychovatel
- speciální pedagog
- pedagog volného času
- asistent pedagoga
- trenér
-

<https://www.msmt.cz/dokumenty-3/novela-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich>

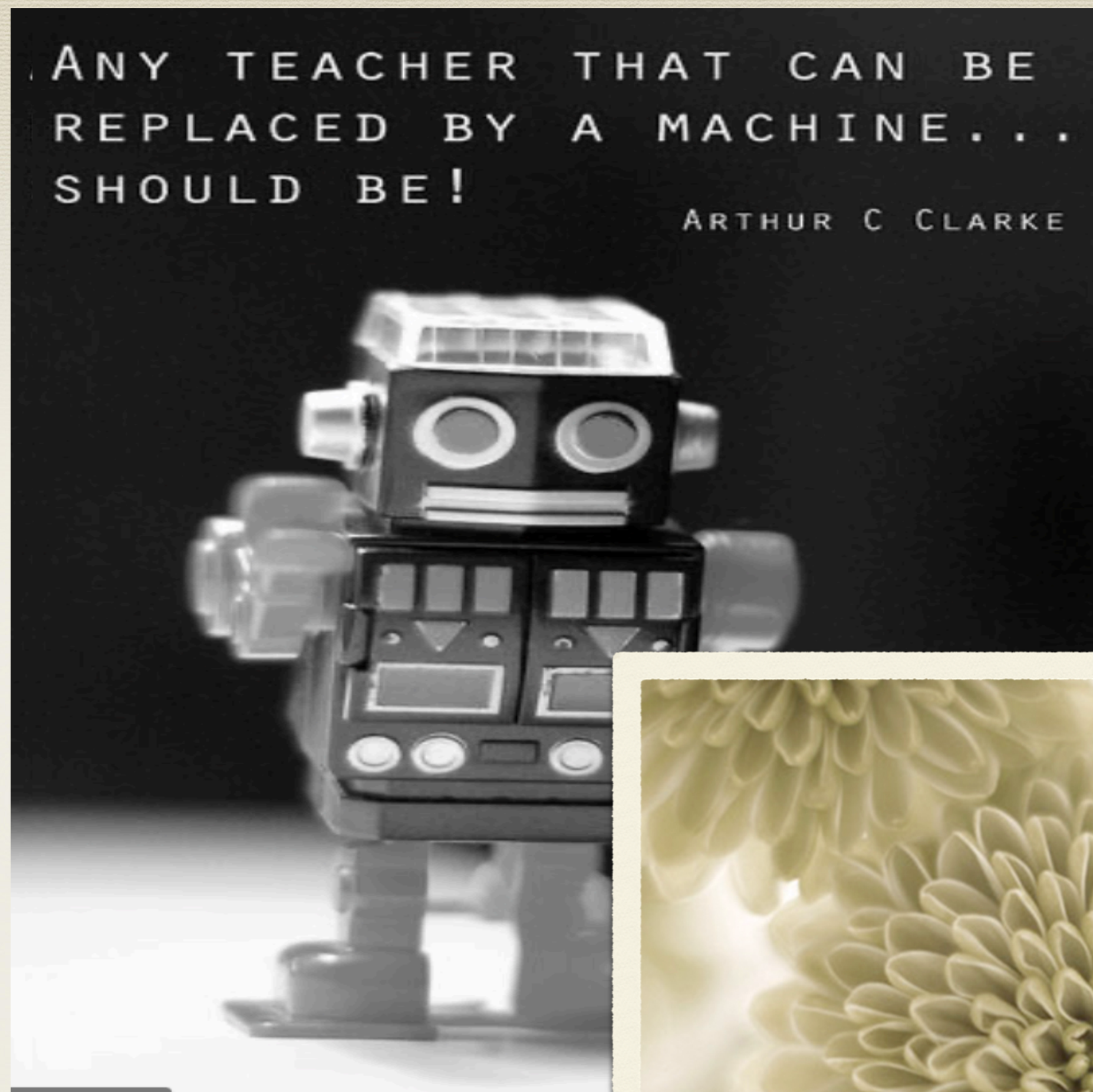
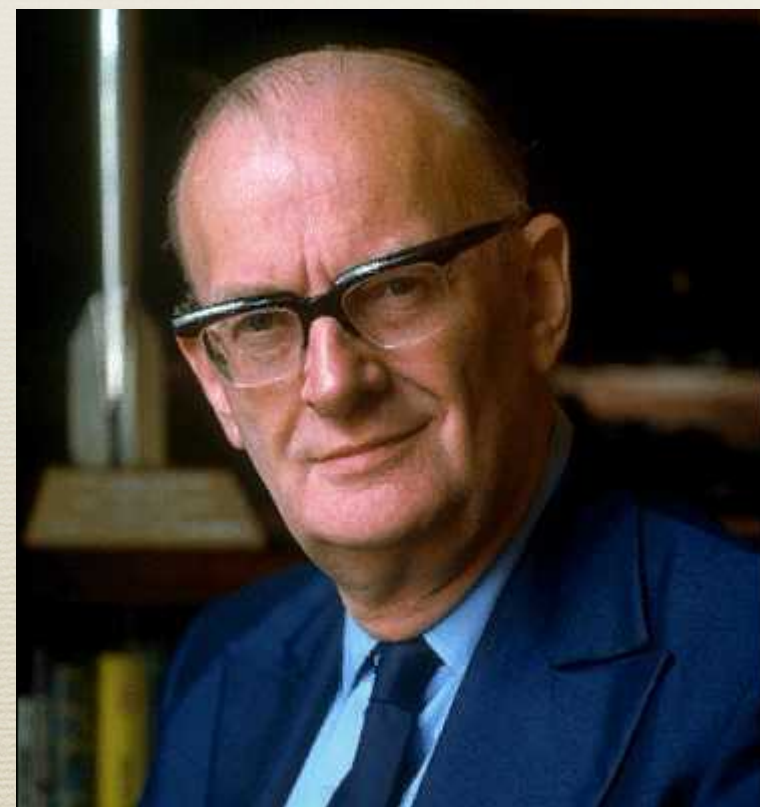
VZ_2019_MSMT_nahled-web.pdf

zákon č. 563/2004 Sb.
o pedagogických pracovnících

učitelské profese

Arthur C. Clarke:

„Každý učitel, který může být nahrazen strojem, by jím být nahrazen měl.“

Standardu učitele a kariérového řádu

- MŠMT ji vytvořilo v roce 2008 expertní skupinu, která předložila *Standard kvality profese učitele*

- 2012 – 2015 národního projekt Kariérní systém

- 2017: petice:

- <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/reakce-msmt-na-petici-proti-kariernimu-radu>

- 2017: zamítnuto poslaneckou sněmovnou

- zavedení kariérního z priorit významného dokumentu Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+:

- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1699294-karierni-rad-ma-sortovat-ucitele-a-cekaji-je-atestace>

01 | Začínající učitel

Úroveň kvality = počáteční připravenost
Výsledky práce = plní svůj rozvojový plán pro adaptační období
Rozsah působení = práce ve třídě s podporou

Pregraduální příprava

- Pedagogické fakulty
- Vysoké školy vzdělávající učitele
- Ostatní vysoké školy
- Vyšší odborné školy
- Střední školy

02 | Samostatný učitel

Úroveň kvality = velmi dobrá
Výsledky práce = velmi dobré
Rozsah působení = aktivní samostatná práce ve třídě

Cesta ke specializovaným pozicím na 2. kariéřním stupni
pozice výkonu specializované činnosti v oblasti:

- školské logopedie
- prostorové orientace zrakově postižených
- environmentální výchovy
- prevence sociálně patologických jevů
- informačních a komunikačních technologií

Státní závěrečná zkouška, absolutorium a maturitní zkouška

Hodnocení učitelů na konci adaptačního období

04 | Vynikající učitel, líder školského systému

Úroveň kvality = vysoká
Výsledky práce = vynikající
Rozsah působení = podpora rozvoje kvality školského systému

Atestační řízení

Atestační řízení

03 | Vynikající učitel, pedagogický líder školy

Úroveň kvality = vysoká
Výsledky práce = vynikající
Rozsah působení = podpora růstu kvality ve škole

1. Cesta ke specializovaným pozicím na 3. kariéřním stupni

- výchovný poradce
- koordinace ŠVP
- mentor

2. Cesta k funkčním pozicím

- management školy

Dlouhý příběh Standardu učitele:

Proč Standard učitele?

1. umožní **cílenou podporu** učitelům a celoživotní profesní růst provázaný s vyšším mzdovým ohodnocením.
2. požadavky na **cílené navyšování státního rozpočtu** českého školství
3. umožní zformulovat požadavek státu na **profil absolventa vysokoškolského studia učitelství**.
4. umožní zvednout by se prestiž učitele

Pojetí učitele

- **učitelství jako umění** (jeho podstata a tedy i naučitelnost je podobného charakteru jako umělecký výkon, včetně takových klíčových komponent jako empatie, intuice, improvizace apod.);

Které pojetí učitelství je vám nejbližší?

- **učitelství jako technologie**
(když člověk dodržuje pravidla,
algoritmy, systém, pak musí být
pracovní činnost kvalitní; není-
li, jsou špatně definována
pravidla, nebo působí rušivé
vlivy prostředí);

Které pojetí učitelství je vám nejbližší?

- **učitelství jako řemeslo**
(člověk si ho osvojí časem, mezi
zkušenými praktiky, musí
hlavně dobře "odkukávat", jak
na to; časem zvládne soubor
základních grifů a fint a pak už
jde jen o to, udržet si tento
"fortel");

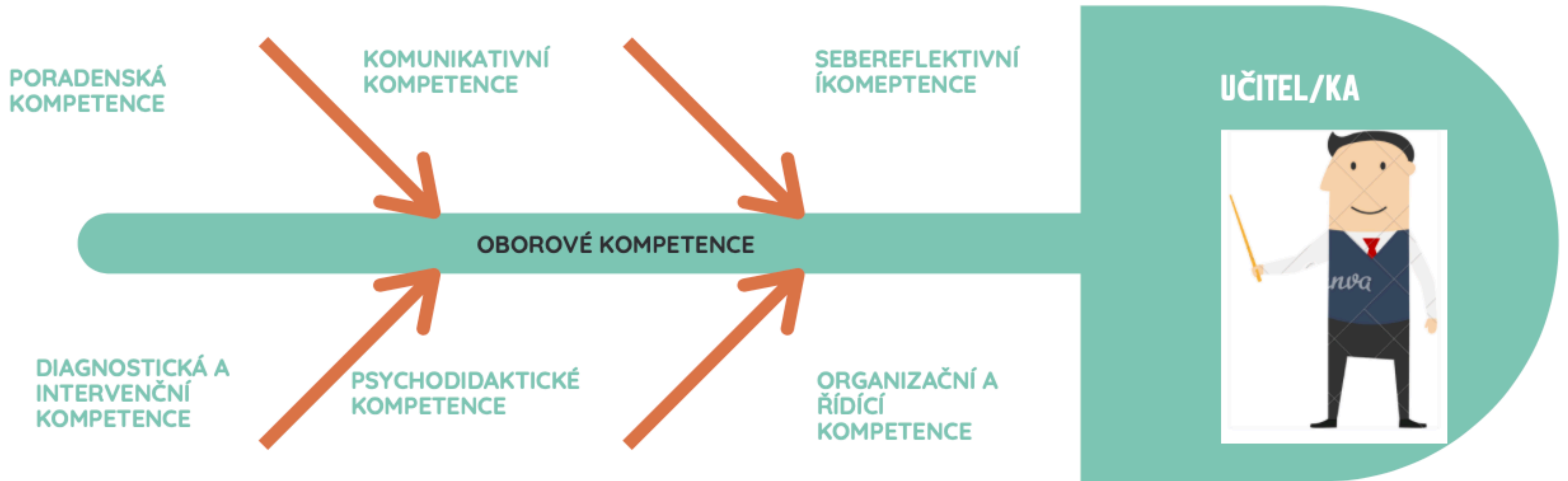
Které pojetí učitelství je vám nejbližší?

- **učitelství jako "profese"**
(člověk se učitelem stává
využíváním opěrné vědecké
poznatkové základny, analýzou a
reflexí speciálního korpusu
poznatků i praktických postupů
a procesů a postupným, na čas
náročným vpravováním se do
činnostních strategií, dovedností
intervence atd.).

Které pojetí učitelství je vám nejbližší?

RÁMEC PROFESNÍCH KVALIT

PROFESNÍ ČINNOSTI UČITELE

PROFESNÍ KOMPETENCE UČITELE

Rámec
profesních
kvalit

08 Profesionální rozvoj učitele

06 Rozvoj školy a spolupráce s kolegy

**01
Plánování
výuky**

**02
Prostředí pro
učení**

**05
Reflexe
výuky**

**03
Procesy
učení**

**04
Hodnocení
práce žáků**

07 Spolupráce s rodiči a širší veřejností

Pedagogické profese:

Význam (sebe)reflektivní kompetence

Potkali jste učitele, který:

- si byl sám sebou nejistý?
- nepřemýšlel o svojí práci?
- nepřemýšlel sám o sobě?

význam sebepoznání, sebezkušenosti a sebereflexe v
pedagogických profesích

Reflexe a sebereflexe

- Korthagen (2011) chápe reflexi jako „mentální proces spočívající ve snaze strukturovat nebo restrukturovat určité zkušenosti, problém nebo stávající znalosti či vhledy.“
- Sebereflexi lze rovněž chápat jako konfrontaci našeho reálného Já a ideálního Já.
- Někdy jsou oba pojmy zaměňovány.

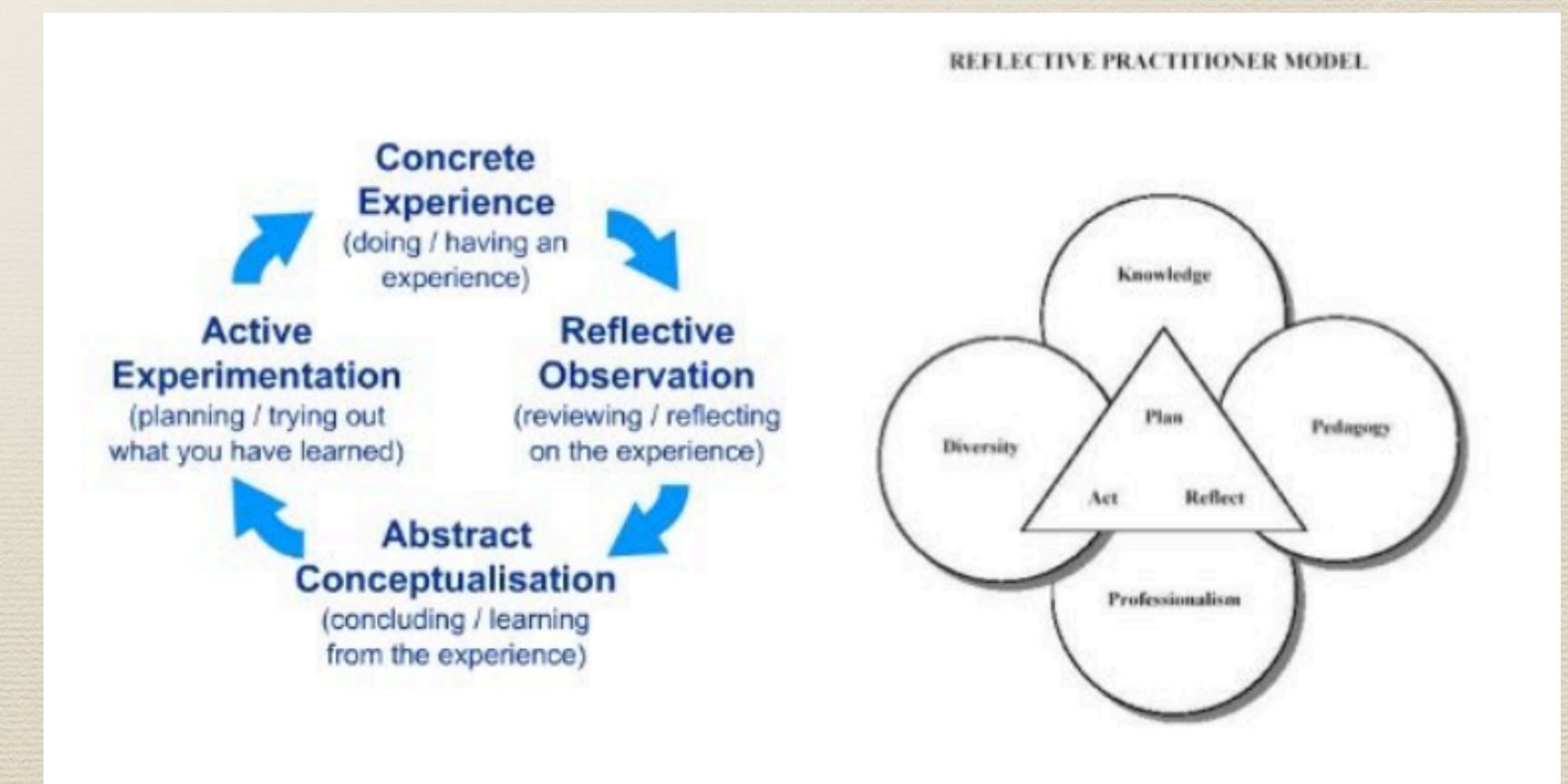
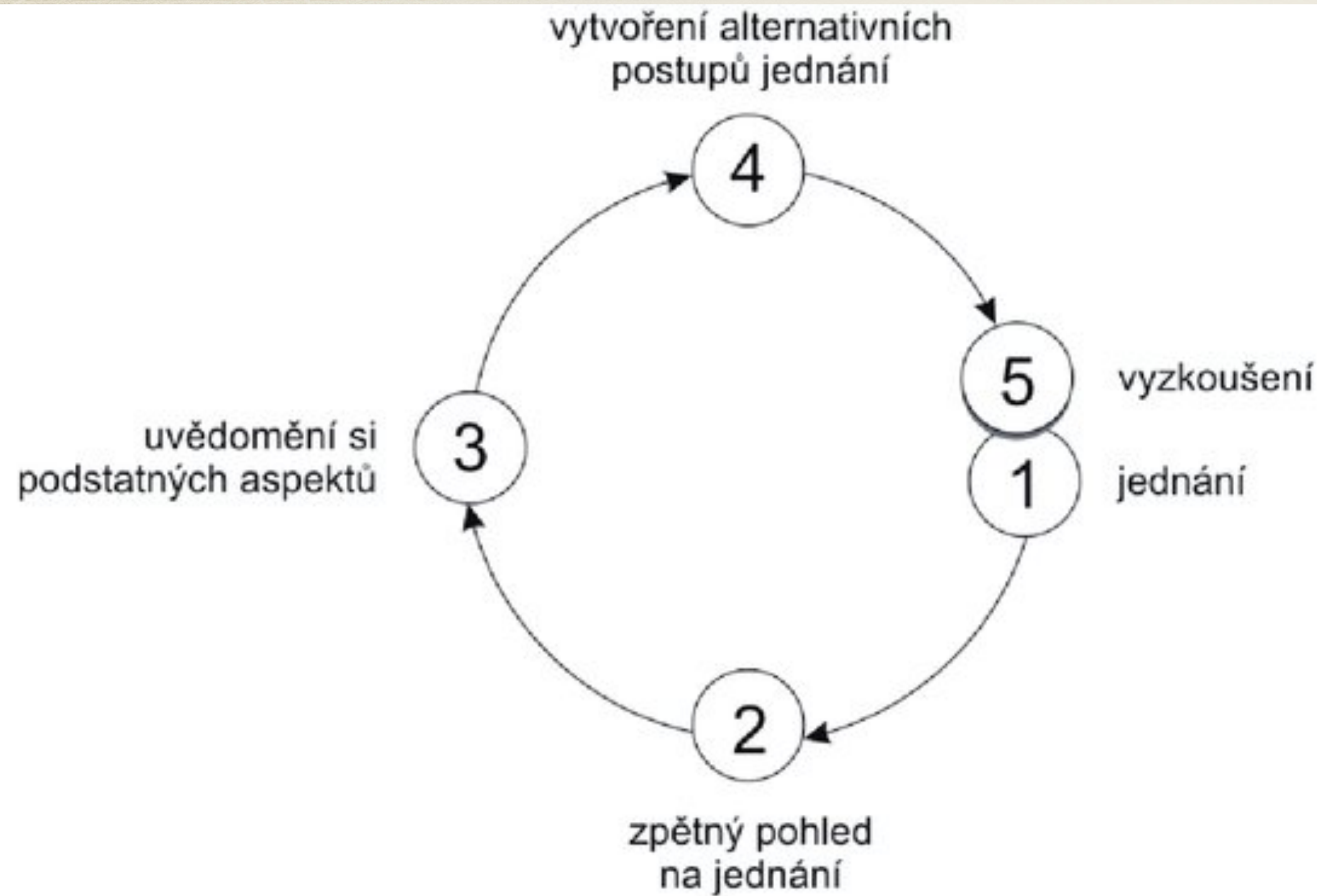
Schön, D. A. (1983). *The reflective practitioner*. New York: Basic Books.

Kolb, D.A. (1984). *Experiential learning: experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Korthagen, F. A. (2011). Making teacher education relevant for practice: The pedagogy of realistic teacher education. *Orbis scholae*, 5(2), 31-50.

Korthagen, F. et al. (2011). *Jak spojit praxi s teorií: Didaktika realistického vzdělávání učitelů*. Brno: Paido.

Jak reflektovat? Fáze reflexe

ALACT MODEL, podle KORTHAGENA

Profesní portfolio

Profesní portfolio učitele plní řadu funkcí:

- reprezentační, hodnotící, reflektivní a sebereflektivní

Portfolio v pregraduální přípravě učitelů:

- v reflektivním a konstruktivistickém modelu vzdělávání je učitel/student učitelství jako hlavní aktér profesního vývoje spolutvůrce profesní identity
- učí systematickému zaznamenávání a reflektování stávání se učitelem
- podpora v individualizovaném procesu stávání se učitelem
- podpora odpovědnosti za svůj rozvoj

Zdroj: (Píšová, 2007)

Profesní portfolio učitele může obsahovat

1. **Strukturovaný profesní životopis**

2. **Osobní vzdělávací platforma** (v této části učitel formuluje osobní východiska, filozofii své pedagogické činnosti, názory a postoje vůči profesi)

3. **Plán profesního rozvoje** (na základě hodnocení a sebehodnocení stanovené osobní profesní cíle a kroky k jejich dosažení)

4. **Dokumenty dokládající naplňování rámce profesních kvalit učitele**

4.1. Plánování výuky

4.2. Prostředí pro učení

4.3. Procesy učení

4.4. Hodnocení práce žáků

4.5. Reflexe výuky

4.6. Rozvoj školy a spolupráce s kolegy

4.7. Spolupráce s rodiči a širší veřejností

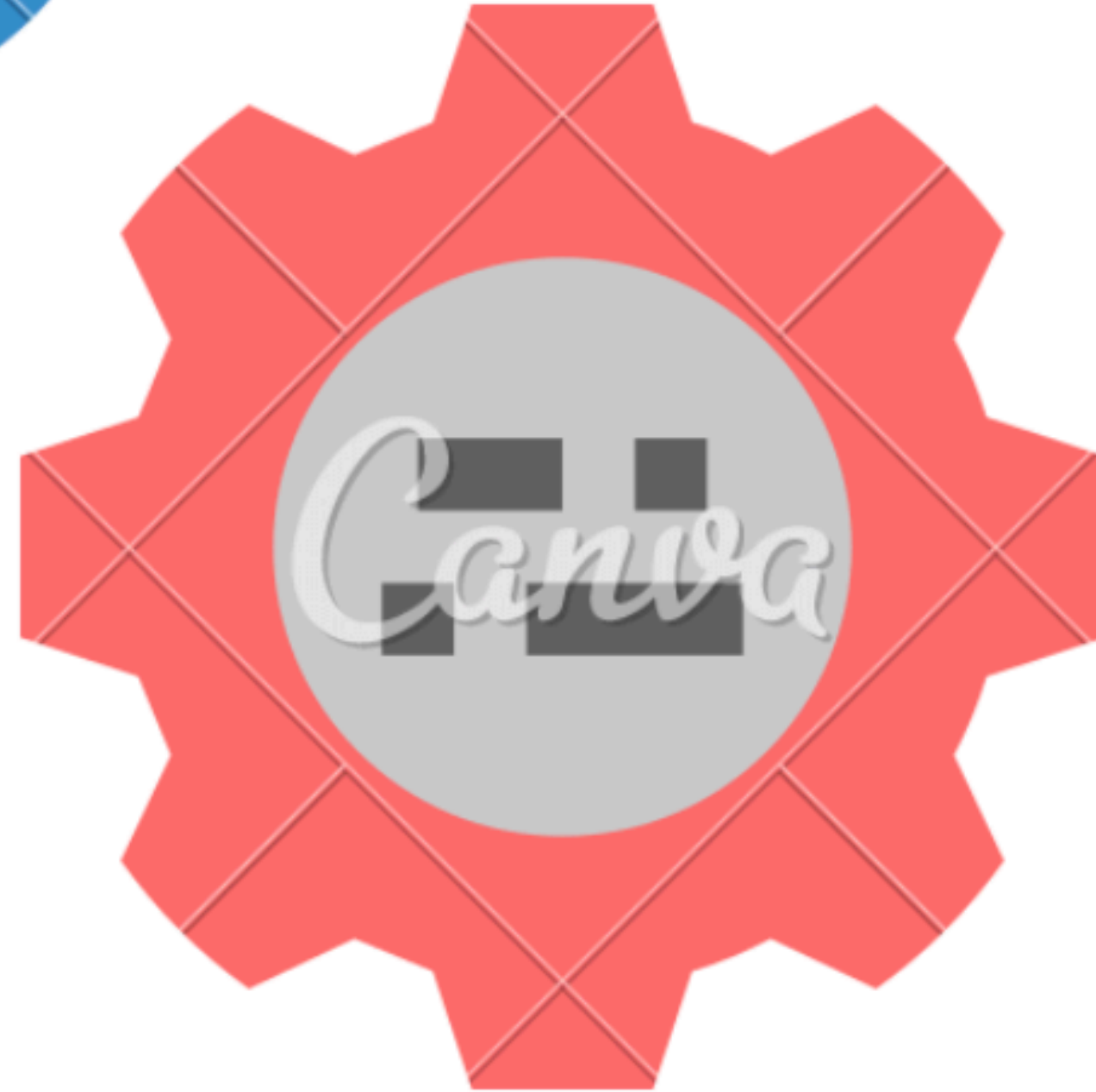
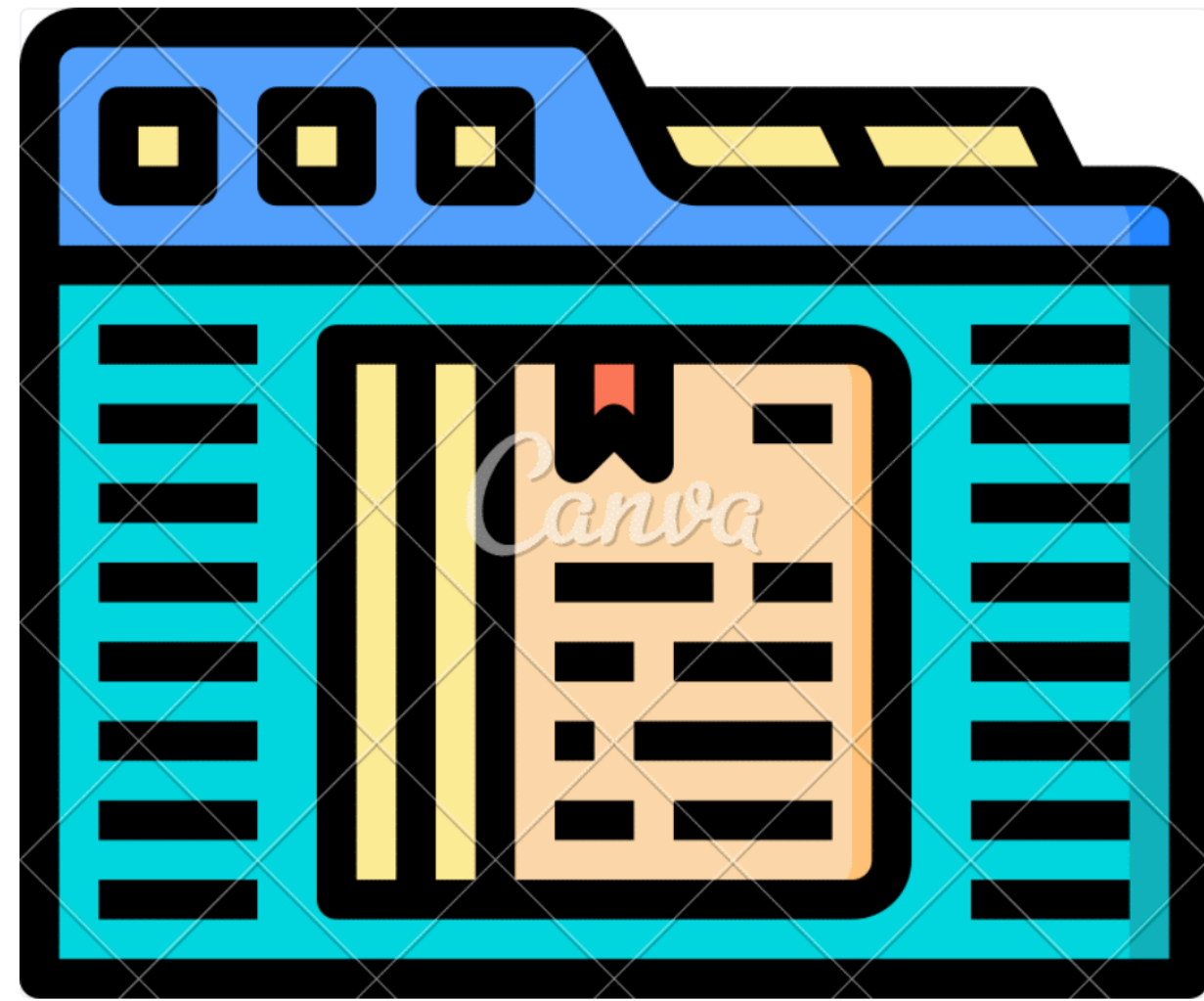
4.8. Profesní rozvoj učitele

(http://www.nuov.cz/uploads/AE/evaluacni_nastroje/08_Ramec_profesnich_kvalit_ucitele.pdf)

Teacher Subject Identity

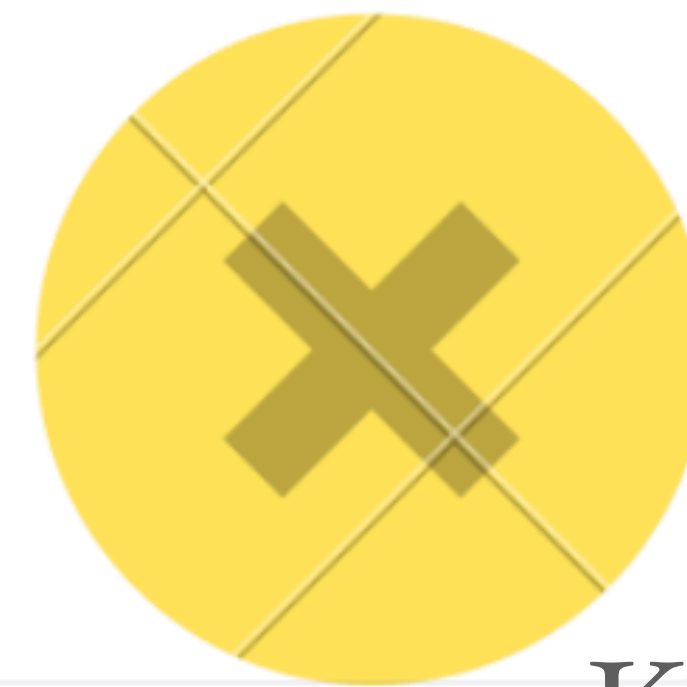
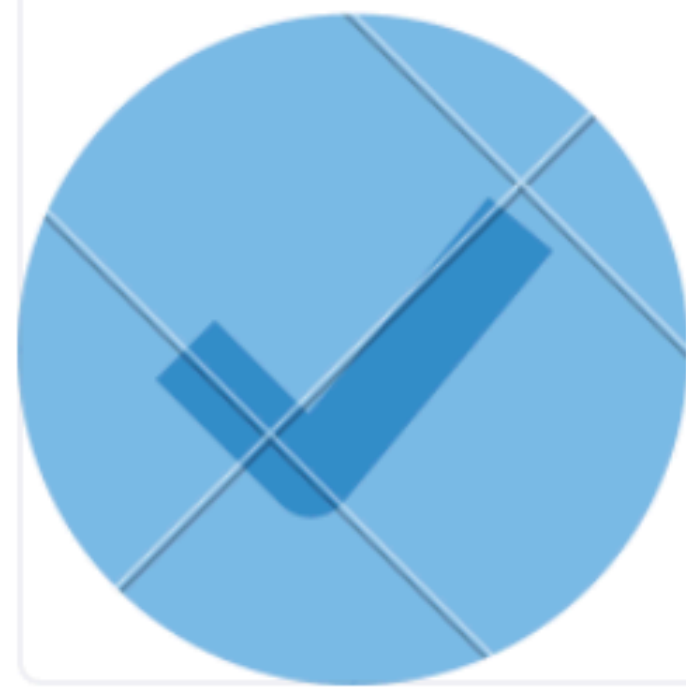
Přesvědčení systému, druhých

Kurikulum

Obsah oboru

Vaše přesvědčení

Kontext

Začátečník / Novic

- ve třídě se zaměřuje na okamžité přežití, hledá spíše návody a soustředuje se zejména na obsah, krátkodobé plánování, učení na základě imitace či rad od druhých

Pokročilý začátečník

- vyučovací postupy se pomalu začínají automatizovat, postupuje k vytváření strategií. Jeho pozornost se od konkrétního vlastního výkonu začíná přesouvat k celkovému vnímání procesů vyučování

Kompetentní učitel

- vlastní repertoár strategií, začíná se zaměřovat na žáka a jeho potřeby.

Zkušený učitel

- profesní výkon řízen intuicí
- profesní vidění

Učitel – expert

- plánování je flexibilní
- schopen anticipovat události
- je si vědom univerzálních schémat

Lineární vývoj?

„Vědět víc v předmětu, oboru, neznamená mít vliv na žáka a jeho úspěch.“

„Dobrym učitelem není ten, který ví víc, ale ten který ví, jak se znalostí naložit, jak ji předat.“

Clare Brooks, 2016 (Teacher Subject Identity in Professional Practice)

Povinná literatura

Kap. 5. Učitel: Charakteristiky profese edukátora, s. 171 – 225. Průcha, J. (2017). Moderní pedagogika (Šesté, aktualizované a doplněné vydání). Praha: Portál.